

Egypt: Formet av migrasjon.

Kairo. Helt siden president Hosni Mubaraks forgjenger, Anwar al-Sadat, i 1974 åpnet for at egyptere fritt kunne reise ut som gjestearbeidere, har en betydelig andel av Egypts befolkning arbeidet ute. I 2009 var anslagsvis 2,7 millioner bosatt i utlandet. Sytti prosent var i andre arabiske land; av dem flere enn 900 000 i Saudi-Arabia, ifølge Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM).

Egyptere i utlandet sender hjem summer tilsvarende 5 prosent av landets totale verdiskapning. Ifølge Verdensbanken er landet på den globale topp ti-listen for overføringer fra egne borgere i utlandet.

«Men migrantene sender hjem ikke bare penger, men også ideer», sier Dr. Ayman Zohry, en fremtredende egyptisk demograf. Vi møter ham under et besøk i Kairo før opprøret mot Mubarak-regimet har brutt ut.

«Migrasjonen har hatt stor kulturell betydning.» For noen tiår siden så man egyptiske kvinner i miniskjørt; Kairo ble kalt «Paris ved Nilen». I dag er så godt som alle kvinner og jenter i hovedstaden tildekket, og mange kvinner går med slør.

Zohry mener en viktig forklaring på at Egypt har gått i konservativ retning, er det at millioner av egyptiske menn er blitt påvirket av å oppholde seg i

Viktige politiske strømninger i opprøret mot Mubarak-regimet – konservative så vel som liberale – har vokst seg sterke på inntrykk som egyptiske gjestearbeidere har brakt med seg fra utlandet. Med sin strategiske posisjon mellom Afrika, Midtøsten og Middelhavet, har Egypt selv også opplevd en stor tilstrømning av migranter. De frister en krevende tilværelse i samfunnets randsoner.

SVEN GUNNAR SIMONSEN
Dr.philos., frilansskribent

det meget konservative Saudi-Arabia.

«Egypt var svært liberalt for 50 år siden», sier Zohry. «Regimet sto selv bak liberaliseringen, i et forsøk på å ta oppmerksomheten bort fra nederlaget i Seksdagerskrigen mot Israel i 1967. Min mor brukte ikke hijab på den tiden. I dag, derimot, gjør både søsteren og konen min det.»

«Brain circulation». Egyptisk migrasjon har gått i bølger, og ulike grupper har reist ut til ulike tider. Ifølge forskernetverket CARIM er hele 97 prosent av egypterne i arabiske land menn. Derimot er drøyt 40 prosent av dem som befinner seg i Europa, kvinner.

Flertallet av egyptere i Vesten kom allerede for flere tiår siden, og er godt etablert. De som har reist til Europa i senere år, er derimot yngre og mindre utdannet, de fleste er irregulære migranter som jobber i uformell sektor i Sør-Europa.

Masseutvandringen som startet i 1974, ble en sikkerhetsventil for regimet, som ikke klarte å skaffe jobb til alle nyutdannede. Mange land sør for Sahara er i en lignende situasjon i dag. Utvandring letter trykket i arbeidsmarkedet, samtidig som pengene fra utlandet hjelper mange hjemme.

I beste fall skjer det også at migrantene en gang i fremtiden vender tilbake, med nye kvalifikasjoner.

«For Egypts vedkommende snakker jeg heller om 'brain circulation' enn om 'brain drain'», sier Ayman Zohry.

Påvirkning utenfra Tidligere så man egyptiske kvinner i miniskjørt, men migrasjon har bidratt til å gjøre Egypt mer konservativt. Her fra et område nord for Kairo i dagene før det egyptiske parlamentsvalget i november i fjor. Foto: GÖRAN TOMASEVIC, REUTERS/SCANPIX

Migrerer til Egypt. Tidligere handlet diskusjoner om Egypt og migrasjon stort sett om egyptere som reiste til andre land. Men i dag har Egypt selv et stort antall flyktninger og innvandrere.

«Spørsmålet om hvor mange det dreier seg om, er omstridt. Faktum er at vi rett og slett ikke vet», sier Dr. Ray Jureidini, direktør for Senter for migrasjon og flyktningestudier ved Det amerikanske universitetet i Kairo.

Anslagene for hvor mange personer fra Afrika sør for Sahara som befinner seg i Egypt, spenner fra 500 000 til fire millioner. Det som er sikkert, er at den ulovlige innvandringen er mye større enn den lovlige. Noen er i transitt til Europa, mens andre ser Egypt som sin endestasjon. Anslag basert på tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), plasserer Kairo blant de fem byene i verden med størst flyktningebefolkning.

Svært få av dem som kommer til Egypt, søker om

flyktningestatus, og enda færre får det. For Egypts myndigheter er utgangspunktet at de som får flyktningestatus, skal videre til et tredjeland. I mellomtiden har de ikke lov til å ta jobb i Egypt. Fordi relokalisering er vanskelig, blir de fleste værende i landet – med svært uklart status.

Kriger. Migrasjonen til Nord-Afrika fra land sør for Sahara skjøt fart på 1990-tallet. Millioner ble drevet på flukt fra kriger i Vest-Afrika, på Afrikas horn, og i DR Kongo. På denne tiden var nordafrikanske land generelt åpne for migranter i transitt. Samtidig åpnet Libya for omfattende «panafrikansk» arbeidsinnvandring. De siste ti årene har Libya strammet kraftig inn. Det har dreid migrasjonen i andre retninger – blant annet til Egypt.

De aller fleste kommer til Egypt fra nabolandet i sør, Sudan. Mange har vært her lenge, og er delvis

En viktig forklaring på at Egypt har gått i konservativ retning, er det at millioner av egyptiske menn er blitt påvirket av å oppholde seg i det meget konservative Saudi-Arabia.

Fra krig til nød Barn av sudanske flyktninger leker i en kirke i Kairo 17. desember 2010. Mange av sørsudanerne her er er avventende med å vende hjem, og ønsker å reise videre til et tredjeland.

Foto: ASMAYA WAGUIH/REUTERS/SCANPIX

Egypt: Formet av migrasjon.

» naturalisert; her finnes også en sudansk middelklasse. En avtale fra 2004 mellom Egypt og Sudan gir i prinsippet sudanere omfattende friheter og rettigheter. Men for de fleste er virkeligheten en annen.

Diskriminering. I en kirke i Kairo snakker vi med en liten gruppe menn. «Elijah» kommer fra Sør-Sudan, og har vært her i 11 år. «Jeg og kona jobber begge som hushjelper. Vi kom på turistvisum, vi har ikke arbeidstillatelse og må godta betingelsene vi får. Det er vanskelig, og lønnen er lav. Av og til får vi ikke betalt i det hele tatt.»

«Jonathan», en ung mann fra Nigeria, er høyt utdannet og har funnet en jobb som gir midlertidig opphold. «De fleste som reiser fra Nigeria, gjør det av økonomiske årsaker. De mangler utdannelse, og den eneste jobben de kan få, er som barnevakt. De har ingen rettigheter. En jente jeg kjenner opplevde at sjefen løy og påsto at hun hadde stjålet fra ham. Hun satt fem dager i fengsel, og så like lenge i varetekt på flyplassen. Alt hun eide ble stjålet.»

Flyktninger og andre migranter møter betydelig skepsis blant egypterne, som selv lever under harde kår. Verst rammer det svarte afrikanere. «Jeg kom hit i søken etter grønnere enger», forklarer «Michael», en annen vestafrikaner. «Den første tiden var jeg knust, full av sinne og bebreidelse. Egyptere behandles så godt i mitt hjemland – hvorfor blir ikke jeg møtt med respekt her? Slik tenkte jeg. Men nå har jeg funnet fred i Gud, og jeg kan fø meg selv og familien min.»

En kveld går vi sammen med en ung svart kvinne gjennom Kairo. Hun foretrekker å gå ute i gaten, heller enn på fortauet. Da får hun gå i fred.

«Her om dagen var det en ung mann som kastet stein på meg.»

«Ble du redd?»

«Nei, jeg ble så forbannet at jeg gikk rett bort til ham og kameratene hans, og jeg fiket til ham!»

Vil ikke bli. Mange analytikere og aktivister mener at egyptiske myndigheter med hensikt sørger for at migranter ikke får det så komfortabelt at de ønsker å bli i landet. Det er i så fall noe de har lyktes godt med.

I 2009 viste en undersøkelse fra Det amerikanske universitetet i Kairo at fire av fem sudanere i Stor-Kairo ønsket seg til et tredjeland. Men mange vurderte også å vende tilbake til Sudan, fordi de manglet arbeid og sosiale tjenester, fordi barna ikke kunne gå på skole, og på grunn av diskriminering og dårlige boforhold. Færre enn 3 prosent mente at det å bli i Egypt var det beste.

Stadig flere av irakerne som oppholder seg i Egypt, har også valgt å vende tilbake til sitt urolige hjemland. I 2008 var det ifølge myndighetene 100 000–150 000 irakere i Egypt, men bare 11 000

Få rettigheter Svært mange migranter i Egypt mangler arbeidstillatelse. De som likevel arbeider, har få rettigheter. Her frakter en egyptisk handelsmann bomull til markedet i Kairo.

Foto: ASMAA WAGUIH, REUTERS/SCANPIX

var registrert som flyktninger hos UNHCR. De øvrige hadde ikke lovlig opphold, og manglet dermed tilbud om helsetjenester, sosiale ytelser, og skole.

En bemerkelsesverdig konsekvens av forholdene i Egypt, er at Israel nå mottar et betydelig antall (ikke-jødiske) migranter, de fleste fra Eritrea og Sudan. For israelske myndigheter er migrasjonen en slags propagandaseier, men den er også problematisk. Statsminister Benjamin Netanyahu har advart om at den truer Israels «jødiske og demokratiske karakter». Å returnere asylsøkerne er vanskelig – i Sudan og Eritrea vil de bli straffet som landssvikere.

Frem til 2009 hadde Israel innvilget asyl til bare 170 personer. Men de siste fem årene har hele 35 000 kommet til landet. De smugles gjennom Sinai-ørkenen i Egypt.

«Migrantene har det svært, svært vanskelig i Egypt», sier Ray Jureidini.

«At så mange våger denne ruten, vitner om hvor desperate de er.»

En bemerkelsesverdig konsekvens av forholdene i Egypt, er at Israel nå mottar et betydelig antall (ikke-jødiske) migranter, de fleste fra Eritrea og Sudan.

Referanser: IOM, 2010: Migration and Development in Egypt. Consortium for Applied Research on International Migration (CARIM). 2010: Egypt Migration Profile. The American University in Cairo, 2009: The Prospect of Assisted Voluntary Return Among the Sudanese Population in Greater Cairo. Gallup.com, 02.02. 2011: Egyptians' Tunisians' Wellbeing Plummet Despite GDP Gains.

..... fakta

Egypt

- » 82 millioner innbyggere. Befolkningen er nær doblet siden Hosni Mubarak kom til makten i 1981.
- » 38 prosent er under 15 år. Kvinner utgjør bare 22 prosent av arbeidsstyrken.
- » BNP pr. innbygger: 6200 USD.
- » Til tross for økonomisk vekst har andelen i befolkningen som oppgir at de «har det bra» [thriving], ifølge Gallup, falt fra 29 til 11 prosent i perioden 2005–2010.

Kilder: Gallup.com, The New York Times, CIA World Factbook.

Utkikkspost Fra et vaktårn overvåker en egyptisk soldat grensen mellom Israel og Egypt, 30 kilometer nord for Eilat 29. november 2010. I november 2010 startet Israel byggingen av en mur som skal stenge deler av grensen. Foto: RONEN ZVULUN, REUTERS/SCANPIX

Illegale innvandring Disse sudanske flyktningene er pågrepet av israelske soldater etter å ha krysset grensen fra Egypt. 35 000 afrikanske flyktninger har de siste fem årene kommet til Israel via Egypt.

Foto: YONATHAN WEITZMAN, REUTERS/SCANPIX